

Institut politologických studií FSV Univerzity Karlovy v Praze
Projekt diplomové práce

Předkladatel: Daniela Ptáčková

Téma: Návrhy na změnu volebního i politického systému v současné české veřejné debatě

Navrhovaný vedoucí práce: PhDr. Josef Mlejnek

Datum předložení projektu: 28.5.2013

Představení tématu:

Navrhovaným tématem mé diplomové práce jsou jednotlivé návrhy změn volebního a politického systému tak, jak jsou v současné době prezentovány a diskutovány v české veřejné debatě. Současná politická scéna je zmítána mnohými skandály jako například korupce, braní úplatků, zpronevěra a mnoho dalších. Samozřejmě, nespokojenost lidí s podobou demokracie vede v mnoha případech k aktivizaci občanské společnosti. Frustrace lidí však v některých případech může vést k tíhnutí k populistickým myšlenkám, které v konečném důsledku mohou negativně ovlivnit fungování systému. Na politické scéně se již delší dobu objevují jedinci i skupiny jedinců, kteří se snaží s takovou krizovou situací a úpadkem společnosti něco udělat. Řešení jsou různá, ať už jsou to nenásilné demonstrace, happeningy, anebo právě samotná snaha jít k jádru věci a změnit naše politické vedení. Nejúčinnějším nástrojem pro to, je upravit mechanismus výběru, kterým se tyto „zkažení“ politici dostávají do funkce. A právě tento mechanismus, jeho podobu a dopady bych si ráda stanovila jako ústřední témata mého zkoumání.

Cíl práce:

V navrhované práci bych představila několik návrhů, které dominují současným debatám o změně českého volebního systému a v mnoha případech mohou vést až ke změně politického systému. Zároveň bych ale ráda podotkla, že do práce zařadím i takové návrhy, které se na české politické scéně objeví v souvislosti s volební kampaní před parlamentními volbami, pokud takové budou. Analýza návrhů, jejich funkce, význam, prosaditelnost, dopad a prospěšnost budou hlavním předmětem mého zkoumání. Cílem mé práce je porovnat jednotlivé návrhy a zjistit zdali mají něco společného, či nikoliv.

Struktura práce:

Vzhledem k charakteru tématu předkládané práce a jejímu cíli je pochopitelné, že navrhovaná práce bude analyticko-empirického charakteru. Struktura mé práce by se odvíjela od typologie jednotlivých návrhů. Způsobů jejich rozdělení do různých kategorií je více. Pro svou analýzu považuji za nejlepší rozdělení do skupin podle typu subjektů, které je prosazují. Jednalo by se o návrhy, které jsou projevem vůle mocensky etablovaných subjektů a subjektů relevantních politických stran, dále návrhy od menších politických subjektů angažujících se na politické scéně a návrhy členů akademické obce.

Co se týká návrhů mocensky etablovaných subjektů a relevantních politických stran, zařadila bych sem např. Miloše Zemana resp. SPOZ a politickou stranu ODS. V této kategorii se zaměřím na důvod předložení reformy volebního systému a provázanost s nadějí na potenciální volební úspěch v případě, že by se těmto subjektům podařilo návrh prosadit. Jsou tyto návrhy prospěšné lidem, anebo se jimi jejich tvůrci snaží dosáhnout získání ještě většího podílu na moci? To jsou otázky, na které bych se pokusila odpovědět.

Druhou skupinu složenou z návrhů menších politických subjektů angažujících se na politické scéně jsou např. lidové iniciativy, jedinci a skupiny jedinců. Zde proto navrhuji zařazení, dle mého názoru nejvýznamnějších a to Karla Janečka, Holešovskou výzvu, iniciativu Přímá volba poslanců 2014, kontroverzní návrh ekonoma Pavla Kohouta a sním spojený projekt Tomia Okamury (Úsvit přímé demokracie). Specifičnost těchto subjektů spočívá v tom, že některé z nich mají za cíl podíl na moci a některé nikoli. Dá se předpokládat, že jejich úmysly se budou odlišovat od výše zmíněných politických aktérů. Zdali tomu tak je a jaká je forma těchto návrhů reforem, bych se pokusila nastínit jejich analýzou.

Poslední skupinou návrhů podle autorů předkládaných reforem volebních systémů jsou členové akademické obce. I zde se dá předpokládat, že bude jiná forma návrhů, neboť se jedná o odborníky, jejichž primárním cílem není participace na výkonu moci. Zároveň se ale jedná o lidi, kteří jsou vysoce kvalifikovaní a ve většině případů odborníci na volební systémy. Jedná se o doc. Kubáta, Prof. Druláka a doc. Lebedu. Analýzou jejich návrhů bych se pokusila odpovědět, jestli se výše zmíněné faktory nějakým způsobem projeví na podobě návrhů a co je jejich největším cílem.

Tento výčet jmen bych ráda rozšířila o nové koncepce, které se jak lze předpokládat objeví i v programatice politických stran usilujících o voliče ve volbách do Poslanecké sněmovny ČR. Definitivní seznam návrhů bych proto stanovila až na přelomu roku 2013/2014.

Osnova:

1. Úvod
2. Teoretická část – volební systémy, teorie demokracie, přímá demokracie apod.
3. Představení volebního systému ČR
4. Návrhy
 - 4.1. Mocensky etablované subjekty a relevantní politické strany
 - 4.2. Menší politické subjekty angažující se na politické scéně
 - 4.3. Členové akademické obce
5. Komparace návrhů
6. Závěr

Seznam literatury

ANTOŠ, Marek; WINTR, Jan (eds.): 2010. Volby, demokracie, politické svobody. Leges: Praha.

BALÍK, STANISLAV a kol.: 2013. Většinový systém pro sněmovní volby? CDK: Brno.

DAHL, Robert A.: 1995. Demokracie a její kritici. Victoria Publishing: Praha.

DIAMOND, Larry Jay; PLATTNER, Marc F. (eds.): 2006. Electoral systems and democracy. Johns Hopkins University Press: Baltimore.

HLOUŠEK, Vít; KOPEČEK, Lubomír (eds.): 2007. Demokracie. Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřítelé a perspektivy demokracie. Mezinárodní politologický ústav: Brno.

HNUTÍ PRO PŘÍMOU DEMOKRACII: 2004. Přímá demokracie pro Českou republiku. Marek: Brno.

CHYTILEK, Jiří; ŠEDO, Jakub; LEBEDA, Tomáš; ČALOUD, Dalibor: 2009. Volební systémy. Portál: Praha.

KOHOUT, Pavel: 2012. Úsvit. Kritika politického systému a návrh nové ústavy pro Českou republiku. PISTORIUS: Příbram.

KUBÁT, Michal: 2013. Současná česká politika. Barrister & Principal: Brno.

LEDUC, Lawrence: 2003. The politics of direct democracy: referendums in global perspective. Broadview Press: Peterborough.

PECHANEC, Pavel: 2011. Přímá demokracie v České republice. Wolter Kluwer: Praha.

RENWICK, Alan: 2010. The politics of electoral reform: changing the rules of democracy. Cambridge University Press: Cambridge.

SARTORI, Giovanni: 1993. Teória demokracie. Archa: Bratislava.

SARTORI, Giovanni: 2011. Srovnávací ústavní inženýrství – zkoumání struktur, podnětů a výsledků. SLON: Praha.

SMITH, Michael: 2007. Přímá demokracie v praxi – politika místních referend v České republice. Sociologický ústav Akademie věd ČR: Praha.

SMITH, Michael: 2009. Občané v politice – studie k participativní a přímé demokracii ve střední Evropě. ISEA: Praha.

ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed.): 2012. Volby: svátek demokracie, nebo pletich. Masarykova univerzita: Brno.

Seznam internetových zdrojů

Aktuálně, dostupné na: www.aktualne.centrum.cz.

Česká televize, dostupné na: www.ceskatelevize.cz.

Česká tisková kancelář, dostupné na: www.ctk.cz.

Hnutí za přímou demokracii, dostupné na: www.hzpd.cz.

Holešovská výzva, dostupné na: www.holesovskavyzva.zacit.cz.

iDnes, dostupné na: www.idnes.cz.

Občanská demokratická strana, dostupné na: www.ods.cz.

Osobní stránky Karla Janečka, dostupné na: www.kareljanecek.com.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, dostupné na: www.psp.cz.

Přímá volba poslanců, dostupné na: www.primavolbaposlancu.cz.

Strana Práv Občanů ZEMANOVCÍ, dostupné na: www.spoz.cz.

Svobodní: svoboda místo socialismu, dostupné na: www.svobodni.cz.

Tomio Okamura, dostupné na: www.tomio.cz.